

Ára 2 lej
Director-Főszerkesztő: Dr. Márton Eraó. R. P.
dactor responsabil-Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc. Adminisztratív delegat si girant responsabil-Felelős igazgató: Schwartz Endre. Proprietar-Tulajdonos: Fraternitas S. A. E. de Editura. Registrul publicatiunilor periodice No. 43. Dos. 889. 1938. Tribunalul Cluj, Sectia III.
Péntek, május 26.
1939—5699. Sivan 8.
XXII. évfolyam, 115. szám.

KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Az angol-orosz megegyezés megkötése előtt

Összeült a szovjet legfőbb tanácsa. Chamberlain és Bonnet az egyezmény közeli bejelentéséről nyilatkoztak

Sűrűsödnek a felhők Danzig fölött

Cluj, május 25. Az elmúlt két napon változatlanul az angol-francia-orosz tárgyalások sorsa uralta a nemzetközi politikai eseményeket. Chamberlain az alsóház szerdai ülésén azt válaszolta a sorozatos interpellációkra, hogy reméli a tárgyalások eredményes befejezését és hogy valószínűleg a pünkösdi ünnepek után errenézve bővebb felvilágosításokkal szolgálhat. Másrészt azonban az angol és francia sajtó fölöttébb bizakodóan ítéli meg a helyzetet és az egyezményt lényegében megkötöttnek tekinti. Annyi mindenre nyilvánvaló, hogy Halifax, Bonnet és Maiski genfi tárgyalásai jelentős lépéssel ritkák előre az egyezmény ügyét. Bonnet francia külügyminiszter Jules Sauerwein, a Paris Soir ismert külpolitikai szerkesztője előtt kijelentette a genfi megbeszélések után, hogy szilárd meggyőződése szerint az angol-orosz-francia szövetség rövid időn belül létrejön.

Ez a nyilatkozat, amely egy felelős államférfi ajkáról hangzik el, lényegében egyértelmű azzal, hogy a nagy elvi megegyezés már létrejött s hogy néhány részletkérdés vár csupán elintézésre. Az elvi kérdés, mint ismeretes, akörül mozgott, hogy a három állam között egymással szabályszerű és minden esetben kölcsönös segélynyújtásra kötelező katonai szövetséget — úgy, ahogy ezt az oroszok kívánták, — vagy pedig Oroszország Angliával és Franciaországgal szolidaritásos garanciát a kelet-európai államokat. Mint ismeretes, Lengyelország és Románia

sajátos földrajzi helyzetükre és más politikai megfontolásokra való tekintettel elhárították azt, hogy Oroszország garancia-nyilatkozatot tegyen mellettük. Az angol diplomácia ezt a nehézséget úgy vélte áthidalhatni, hogy az oroszoktól a két állam közvetett garanciáját kérte. Még pedig olyan formában, hogy Oroszország garantálja az angol és francia szavatossági nyilatkozatot. Válaszképpen az orosz kormány azt kérte, hogy ha ő szavatosságot vállal Angliáért és Franciaországgal, úgy azok kölcsönöségi alapon ugyancsak vállaljanak garanciát a szovjetért. Ennek formájaként javasolta a szovjet a katonai szövetséget. Vita tárgyát képezte továbbá, hogy azt a biztonsági rendszert kiterjesszék-e a Balti államokra, esetleg — Japánnal szemben a Távol-Keletre is.

Az angol kormány, mint ismeretes, kezdetben mereven elzárkózott a szövetség gondolatától. Ideológiai megfontolásokon kívül szerepet játszott az a taktikai szempont, hogy a szövetség létrejötte az antikomintern paktumhoz csatlakozott államok egységének megszilárdítását vonná maga után. A legújabb hírek szerint az angol kormány feladta elvi fenntartását az orosz szövetség gondolatával szemben, de az nem vonatkozna a Távol-Keletre és nem lépne minden esetben automatikusan életbe, úgy, ahogy azt az oroszok eredetileg kívánták. Az angol kormány az elmúlt két nap alatt kétszer is minisztertanácson foglalkozott ezzel a kérdéssel.

napirendjének legfontosabb pontja a külpolitikai helyzet általános vitája volt. Mielőtt külügyi népbiztos nyilatkozata után került sor a nemzetközi helyzet megvitatására. Molotov, hír szerint, rámutatott a lemondott volt külügyi népbiztos távozásának okaira. A csütörtöki ülés napirendjén az elsoroltakon kívül a nemzetvédelem, a harmadik ötéves terv és az elmúlt év során lemondott népbiztosok helyének betöltése szerepelt.

Gafencu külügyminiszter tárgyalásai az angol követtel

London, május 25. Az angol sajtó befejezett tényként számol be az angol-francia-orosz megegyezésről. A lapok megállapítják, hogy a túlváros Chamberlain nem nyilatkozott volna hasonló értelemben az alsóházban, ha az egyezményt nem lehetne megkötöttnek tekinteni.

A Daily Herald bucaresti jelentése alapján úgy értesül, hogy Sir Reginald Hoare bucu-

resti angol követ Gafencu külügyminiszterrel folytat megbeszéléseket az angol-szovjet tárgyalásokkal kapcsolatban.

Francia hivatalos körök ugyancsak kedvezően ítélik meg Chamberlainnek a szovjet-angol tárgyalásokkal kapcsolatos kijelentéseit.

Az egyezmény tartalma

Az „Oeuvre” szerint a három nagyhatalom a teljes egyenlőség alapján kölcsönös segélynyújtási egyezményt köt, amelyben kötelezik magukat, hogy azonnal fegyveres segítséget nyújtanak, ha az egyezményt kötő államok közül bármelyiket támadás érné. Az egyezmény előzetes tanácskozási ir elő, mert a segítség önműködő módon lép életbe. Párizs és London nem vállalna szavatosságot a Balti államokért. Ezt azonban a szovjet sajtó belátása szerint megteheti. Ha azonban a szovjetet a Balti államok megsegítése közben támadás érné, úgy Anglia és Franciaország segítségére siet. Párizsban és Londonban egyébként remélik, hogy Románia és Lengyelország részéről nem fog felmerülni akadály az egyezményt illetően.

Új francia-olasz tárgyalások?

London, május 25. Grandi londoni olasz nagykövet hosszas távollét után visszatér az angol fővárosba. A Daily Express szerint Grandi igen fontos szerepet fog játszani a francia-olasz nézeteltérések elsimítására irányuló megbeszéléseken. A lap úgy értesül, hogy Franciaország hajlandó szabad kikötővé nyilvánítani Dzsibutit és kész egy tagságot biztosítani Olaszországnak a Szelei csatorna igazgatóságában. Ezzel szemben Olaszország két tagságra tart igényt.

Súlyosbodott a danzigi helyzet

A danzigi helyzet az utóbbi két nap során kétségkívül rosszabbodott. Az incidensek megszáporodtak, vagy legalábbis megszáporodtak a német távirati irodának ezekről szóló jelentései. Ez az akció — amelyet Daladier „az idegek háborújának” nevezett és amelyre olyan sokatmondó precedensek vannak — a nyugtalanság árnyékával vonja be a szabadváros jövőbeni helyzetét. Egyesek jellemzőnek találják, hogy az incidensek az olasz-német katonai egyezmény aláírása után száporodtak el és felteszik a kérdést, hogy vajjon Olaszország hozzájárult-e szövetségének danzigi terveihez, miután az utóbbi hetekben ismeretesen mérsékli módon igyekezett hatni Berlinre.

A danzigi szenátus a lengyel kormány tiltakozására adott válaszában határozott formában szólítja fel a lengyel kormányt, hogy a határ mentén állítsa helyre a rendet és találja meg a módját annak, hogy újabb határsértések ne rontsák a két állam viszonyát, mert ez kiszámíthatatlan következményekkel járhat. Danzig részéről a lengyelk által kívánt elégtétellel ellentétben azt kívánják, hogy Lengyelország rendelje vissza Danzig területéről Perkovszki helyettes főbiztos és két más tisztviselőjét, akik a lengyel vármű megtagadása alkalmával a tömeg közé léptek. Varsói felfogás szerint a lengyel szenátus válaszcíműjeke nagymértékben súlyosbítja a helyzetet. Németországban tegnap az a hír terjedt el, hogy Danzigot a varsói kormány lengyel rendőri főhatóság alá akarja helyezni. Ez ellen a terv ellen az Essener Nationalzeitung, Göring lapja, heves támadás intéz.

Újabb incidensek

A Havas ügynökség jelentése szerint a Poznantól délkeletre fekvő Wolsztyr közelében kedden este több német repülőgép átszállt a lengyel terület felett. Egy repülőgépet leszállásra kényszerítettek. A gépnek polgári pilótája volt. Kijelentette, hogy mielőtt Erfurt felé repült, eltévesztette az irányt. A német repülő a lengyel határörök a vizsgálat befejezéséig szétbontották.

A DNB ügynökség azt jelenti Danzigból, hogy egy lengyel tisztviselő többször rálőtt volna egy németre, aki tehergépkocsijával a lengyel korridoron haladt át. A DNB ügynökség ezt új súlyos natárcidensnek minősíti.

A DNB-ügynökség hozzáfűzi, hogy a danzigi kormány az ügyben erőlesen tiltakozni fog a lengyel diplomáciai képviselőnél, hang-

súlyozva, hogy ez az incidens már a harmadik ilyen esemény.

Keddre virradó éjszaka több ismeretlen egyén beverte a danzigi lengyel helyettes főbiztos lakásának ablakait. A főbiztos tiltakozást jelentett be a szenátus elnökének. Hír szerint ma a danzigi német nemzeti szocialisták küldöttséget menesztettek Berlinbe, hogy beszámoljanak az utóbbi napok eseményeiről.

„A német propaganda mesterkedései”

Varsó, május 25. (Rador). A PAT jelenti: A Lengyelország és Danzig közti határon elmúlt éjjel történetekről a lengyel lapok egyöntetűen megállapítják, hogy a német propaganda egyszerű mesterkedéséről van szó. A lengyel távirati iroda ugyancsak egész sor lengyelelles kilengésről számolhat be. Így például Keithofban egy lengyel vasuti tisztviselő feleségét súlyosan megsebesítette bizonyos Eichler nevű német egyén, a legutóbbi incidensek egyik szervezője. A rendőrség az áldozatot tartóztatta le. Incidensek voltak Oppelnben (Német-Szilézia), a pomerániai Slatowban, Allensteinben és Danzigban is.

Fontos megbeszélések Berlinben

Berlin, május 25. Hitler vezér és kancellár elnökletével tegnap a kancellári palotában megbeszélés volt, amelyen jelen voltak Göring, Keitel és Brauschitsch tábornokok. A megbeszéléseken a német-olasz egyezmény katonai vonatkozásait vitatták meg. Ugy hírlik, hogy a német külügyminisztérium a danzigi helyzettel kapcsolatban a Varsó a danzigi szenátus előterjesztéseire nem ad megfelelő választ, bizonyos lépéseket szándékozik tenni.

Már megkezdte működését az olasz-német katonai bizottság

Budapest, május 25. (Rador). A Magyar-ság és a Függetlenség című lapok kiemelik, hogy az olasz-német szövetségi szerződés által létesített két katonai bizottság nyomában megkezdte működését a fegyverkezési és védelmi munkálatok nagyon gyors fejlesztése érdekében.

Cáfolják Hore Belisha moszkvai utját

London, május 25. Angol körök valótlannak jelentik ki a hírt, amely szerint Hore Belisha angol hadügyminiszter közelebből Moszkvába utazna.

Milyen kérdések várnak még megvitatásra

A részletek megvitatása még sok kényes pont és módozat tisztázását igényli. Így például az angol, francia és szovjet vezérek együttműködésének kerete nem csekély mértékben foglalkoztatja az érdekelteket. Arra az esetre, ha az egyezmény alkalmazására kerülne sor, vagyis arra, hogy a nagyhatalmak egymásért, vagy valamelyik garantált állam érdekében fegyvert fogjanak, ugyancsak egész sereg gyakorlati és stratégiai kérdés vár elintézésére. Ezzel kapcsolatosan mindenesetre úgy tudják, hogy Lengyelország például feladta a Szovjettel szemben eddig tanúsított merev magatartását és lengyel körökben fölöttébb meg vannak elégedve a Potemkin orosz helyettes külügyi népbiztos és Beck külügyminiszter minapi megbeszélésének lefolyásával.

Általában azt hiszik, hogy legfeljebb egy hétben belül sikerül az utolsó nehézségeket is elsimítani az elvben már létrejött megegyezés útjából. Nem érdektelen, hogy az olasz sajtó is már befejezett tényként könyveli el a megegyezést és ezzel kapcsolatosan úgy véli, hogy „London kapitulált Moszkva előtt”. Ugyanez a sajtó München után nem emlegette London és Párizs kapitulálását, holott erre akkor lett volna némi alapja.

Chamberlain weekendje

Az angol kormány ma táviratilag utasította moszkvai követét, hogy az orosz kormányal ismertesse Chamberlainnek az alsóház szerdai ülésén tett nyilatkozatát az egyezmény várható megkötéséről. A további részletek megbeszélését egyébként Maiski londoni szovjetkövét Genfből való visszatérése után folytatják. Addig is Chamberlain Edinburgh-ba utazott, ahol felszólalt a skót egyházak kongresszusán. Pénteken este visszatér az angol fővárosba, majd szombaton két napos weekendre utazik, hogy kipihenje az utóbbi hetek fáradságait. Angol körökben Chamberlain weekendjét biztató jelnek tekintik.

Chamberlain azon kijelentését, hogy a

szovjetekkel való szerződés a napokban megkötést nyer, az egész angol sajtó melegen üdvözi. A Daily Express szerint a paktum betetözését jelenti Lord Halifax politikájának, aki határozottságban az utóbbi időben sokkal előbbre járt a kabinet többi tagjainál. A News Chronicle megállapítja, hogy a paktum létrejöttének híré az egész közvélemény meglepődéssel fogadta. A Daily Herald írja, hogy a paktum közelebből való aláírásának híre megnyugtató tényező.

Corbin londoni francia nagykövet szerdán megbeszélést folytatott Alexander Cadogan angol külügyi államtitkárral, aki tájékoztatta a minisztertanácsról és az angol kormány szándékairól a szovjetnek adandó választ illetően.

Párizs, május 25. (Rador). A Le Jour tudni véli, hogy Hore-Belisha angol hadügyminiszter a miniszterium szakértőinek kíséretében Moszkvába készül. Személyesen akarja felvenni az érintkezést a szovjethadsereg vezetőivel és tájékoztatni magát az orosz csapatok értékéről, valamint szervezéséről.

Az összes csütörtöki reggeli francia lapok szerint egyébként a London és Moszkva közötti egyezmény aláírása küszöbön áll.

Összeült a szovjet legfőbb tanácsa

Igen nagyfontosságú esemény a szovjet legfőbb tanácsának mai ülése, amelynek összehívását Sztalin — mint ismeretes — Litvinov menesztésével kapcsolatosan határozta el. Kétségtelen, hogy a tanács vitájának középpontjában a külpolitikai helyzet állott. A Litvinov menesztésével kapcsolatos vitáról egyelőre mi sem szivárgott ki. Ha igaz az, hogy a megegyezés Moszkva és London között elvben már létrejött, akkor a tanácsülésről aligha lehet már szenzációszámbamenő határozatot várni. A Reuter távirati iroda jelenti: Csütörtökön nyitották meg a szovjetek legfőbb tanácsának új ülését, amelynek a szovjetek egész területéről rekrutálódott 1200 képviselő tagja van. Az ülést a Kremben tartották meg. Az első ülés

Weizmann drámai szövege a Fehér Könyv ellen

„A Biblia országát nem lehet kiszolgáltatni hitlerista ügynököknek“

London, május 25. A Jewish Agency elnöke, Chaim Weizmann professzor csütörtökön este az angol cionista szövetség 39. évi konferenciájának rendkívüli ülésén több ezer főnyi hallgatóság előtt beszédet tartott, amelyben leszögezte a zsidó álláspontot a Fehér Könyvvel szemben. Dr. Weizmann többek között a következőket mondotta:

— Az angol kormány helyesnek találta, hogy a zsidóság legkeserűbb inaságának napjaiban, a zsidó megváltás reményeire hatalmas csapást mérjen és hogy visszavonja a 22 évvel ezelőtt adott ünnepélyes ígéretet.

— A zsidóságnak Palesztinába való visszatérése nem a Balfour-deklarációval kezdődött. A visszatérése folyamata olyan régi, mint maga a diaszpora. A megszervezett zsidók letelepítési akciója Palesztinában közel negyven évvel a Balfour-deklaráció előtt kezdődött. A Balfour-deklaráció már

csak elismerése volt ennek a történelmi ténynek. A Balfour-deklaráció legnagyobb jelentősége abban áll, hogy egy jog visszaadásának aktusa. 1917 óta a zsidóság helyzetében nem állott be olyan változás, amely ezt a restitúciót kevésbé szükségesnek, vagy jogosnak mutatta volna. Eppen ellenkezőleg, az utóbbi évek eseményei során sokkal élesebb formában mutatkozott meg a világ előtt a zsidóság hontalansága, mint ahogy azt a Balfour-deklaráció nyilvánosságára hozatalának idején elképzelni lehetett. A mostani angol kormány azon elhatározása, hogy elejti a Balfour-deklarációt, nem fogja befolyásolni a zsidó történelem menetét. A palesztinai zsidó fejlődés amelyet főleg a bevándorlás segített elő alapja egy organikus folyamat volt. Nem-e vakmerőség azt hinni, hogy ez a folyamat, amely immár hatvan év óta tart, 1944-ben egy adminisztrációs aktus révén feltartóztatható lesz.

„Össze fog omlani ez a politika...“

— A Fehér Könyv mindenestre nélkülöz a őszinteséget és nyíltságot, amikor kísérletet tesz arra, hogy egy kétértelmű frazeológiával és a hangsúly teljes eltolásával összhangba akarja hozni az új politikát a zsidóságnak adott ígérettel.

— A Fehér Könyv a fejetetejére állítja a mandátumot, amikor kijelenti, hogy az arabokkal szemben vállalt kötelezettségek nem teljesíthetők mindaddig, amíg Palesztina nem szerzi meg függetlenségét és amíg a zsidók nem kapnak állandó kisebbségi státuszt. A Fehér Könyv biztosítja az arabokat, hogy soha sem lesznek alattvalói egy zsidó államnak, de ugyanakkor azt javasolja, hogy a zsidók egy arab állam alattvalói legyenek. Vajjon egy állam, amelyben az arabok számára egy tartós kétharmad többséget biztosítanak, lehet-e más, mint arab állam?

— A zsidók soha sem törekedtek az arabok fölötti uralomra. Mindig is azt a politikát követték, amely ebben a mondatba foglalható össze: „Nem uralkodunk más fölött, de rajtunk se uralkodjon más.“ A kormány azokat a zsidó javaslatokat, amelyekben ez az elv tisztán kifejeződik, egyszerűen elutasította, ellenben elfogadta az araboknak azt a követelését, hogy ők uralkodjanak egész Palesztina, tehát a zsidók fölött is. Am a zsidók nem azért tömörültek a cionizmus zászlója alá és nem azért mentek természeti és emberek által emelt akadályok ellenére is százezreivel Palesztinába, hogy ott mint a világ minden más országában, egy más nép uralkodjon fölöttük. Lehet-e csodálkozni azon, ha most kijelentik, hogy ők ezt a politikát nem fogják nyugodtan zsebre venni és ha azt hiszik, hogy ez a politika végeredményben össze fog omlani igazságtalanságának súlya alatt.

A hármas jogfosztás

— Távol áll tőlem a fenyegetőzés, de kötelességem óva inteni az angol kormányt a politika elkerülhetetlen következményeitől. Miközben a brit kormány ezt a politikát vállalja, három alapvető jogot tagad meg, jogokat, amelyekre a zsidó nép igényt tartott: 1. a Palesztinába való visszatérés jogát; 2. azt a jogot, hogy Palesztina minden részében letelepedhessen, természetesen anélkül, hogy kizsoronatán a már ottlévő lakosokat és 3. végül azt a jogát, hogy nemzeti életét szabadon fejleszthesse.

— Tul mindezeneken, az új politika szükség szerűen konfliktusba kell, hogy hozza Palesztina közigazgatását, a gazdasági fejlődés erőivel. A reakció, amely a politika nyomán támadni fog, már benne van a helyzet természetében, amelyet természetesen elő kell idéznie.

— A cionizmus elleni arab ellenszenv vallási fanatizmuson, faji előítéleten és a

brit impériummal ellenséges hatalmak által támogatott és bátorított totalitárius nacionalizmus propagandáján alapszik. Az arabok nem tagadhatják, hogy a zsidó kolonizáció számtalan előnyt szerzett számukra. A kolonizáció egész történetében alig van példa olyan teljesítményekre, amelyeknek véghezvitelénél annyira figyelemmel lettek volna a helyi lakosság anyagi javaira és individuális jogaira, mint ahogy az a palesztinai zsidó településnél történt. Bárhol is telepedtek meg a zsidók, nagy fejlődésen ment át az arab mezőgazdaság. Nyugat-Palesztina minden részében, ahová a zsidó kolonizáció nem tudott behatolni, ott a mezőgazdaság visszamaradt. Kelet-Palesztinában (Transzjordániában), ahol a zsidó kolonizáció tilos, ott a gazdasági élet ugyszólván teljesen stagnál. A Fehér Könyvben jelzett új tilalmak és a zsidó mezőgazdasági település korlátozásai egyáltalában nem veszik figyelembe az arab parasztság helyzetét, amely parasztságnak csak haszna lehet abból, ha földjének egy részét eladja a zsidóknak. Ezek a korlátozások nyilvánvalóan nem egyebek, mint politikai koncessziók a szélsőséges arab nacionalizmus javára.

— A zsidók — mondotta Weizmann professzor — erősen hisznek abban, hogy mihelyest nagyobb számban telepednek le Palesztinában, nemcsak saját népüknek, hanem a brit impériumnak és az egész Közép-Keletnek, ahol a jólét és stabilitás jelentős tényezői lesznek, igen értékes szolgálatot fognak majd tenni. Remélték és hitték, és pedig jogosan remélték, hogy Anglia ebben a törekvésükben támogatni fogja őket, mert hiszen letelepülésük Palesztinában élet-halál kérdés. Munkájukat pedig folytatni fogják most is, ott, ahol Anglia megvonnja tőlük segítségét.

Intelem

— E nehéz órában — mondotta tovább Weizmann — ügyelnünk kell mindenképp arra, hogy ne sülyedjünk le az arab lázítók és terroristák nivójára. Nem szabad olyan módszereket alkalmaznunk, mint azok tették az utóbbi három évben, zsidók, angolok és saját fajtestvéreik ellen. Ezek a metódusok az arabok számára jök lehetnek, a mi számunkra azonban mérget jelentenek. A mi jelszavunk: Béke és újjáépítés. Meg kell hiúsítanunk az arab lázítók céljait, amikor továbbra is mindazt megteesszük, ami hatalmunkban áll, hogy az új brit politikában rejlő igazságtalanságot kiküszöböljük és megmutassuk a világnak, hogy milyen igaztalanul bántak el velünk. Nem adhatjuk fel Palesztinára való jogainkat, vallásunkat és nagy tradícióinkat. Gondoljátok, hogy eljutottunk már oda, hogy a Biblia országát ki lehetne szolgáltatni Hitler ágenseinek?! A Fehér Könyv ugyanis ide tendál, ebben rejlik nagy ve-

A nagy tubus Lei 28.— A kis tubus Lei 18.—

szedelmé, ha valaha gyakorlati tényezővé válik.

— Én azonban azt hiszem, hogy erre nem kerül sor. A kormány csalódik, ha azt reméli, hogy sem a zsidó sem az arabok intelligenciája nem fogja tudni széjjeltépni a szofizmusnak azt a fátyolát, amely legújabb politikai enunciacióját fedi. Egyebekben pedig a kormány tudhatná, hogy az igazságtalanság sohasem vezet békére. Azt hiszem, hogy ez a politika, amely mérhetetlenül igazságtalan, önmagától össze fog omlani. Azt hiszem, hogy a kormánynak ez a pillanatnyi tévelygése csak átmeneti jelenség és hogyha ez a szomorú epizód elmúlik és elfelejtődik, a zsidó nemzeti otthon ismét fel fog virágozni és a büszkeség forrása lesz nemcsak a zsidók, hanem az angol nép számára is.

— Folytatni fogjuk művünket, tovább fogunk dolgozni épügy, mint pionírjaink, akik nappal dolgoznak, este pedig a lövészárkokban állnak és napról-napra elvesztik legjobbjaik egyikét. Semmi akadály nem fog eltéríteni célunktól. Mi iraktuk a

A kormány vereségének minősíti az angol sajtó az alsóház Palesztina-vitájának eredményét

London, május 25. Az angol alsóház 270 szavazattal 181 ellenében, vagyis 89 szavazattöbbséggel fogadta el a Fehér Könyvben változtatásait a kormánynak. Az angol lapok ezzel kapcsolatosan megállapítják, hogy a kormány csekély többséget kapott csupán Palesztina-politikáját illetően.

A „Manchester Guardian“ úgy véli, hogy egy ilyen többség — mindössze 89 szavazat — ilyen fontos vitánál egyenlő a vereséggel. A leghevesebb volna — írja a lap — a palesztinai kérdésben összeegyeztetni az emberbaráti és földrajzi szempontokat és a közgazdasági és zsidókat és arabokat külön kell választani.

A News Chronicle úgy véli, hogy a kormánynak a gyarmati birodalom területén

A jisuv első válasza: Hat új kolónia egy nap alatt

JERUZSALEM, május 25. A keddi nap folyamán hat új zsidó kolóniát alapítottak Palesztinában.

A Havas megállapítja, hogy ezeket a kolóniákat a kormány előzetes engedélye nélkül alapították a zsidók, jelképes aktusként közvetlenül a Fehér Könyv közzététele után. Ez az aktus azt mutatja, hogy a zsidók mindenképp folytatni fogják telepítési tevékenységüket.

Az új hat kolónia közül három Szamariában, három pedig Galileában fekszik.

Sulyos ütközet Szamariában

Jeruzsálem, május 25. Szamaria határában ütközet zajlott le angol csapatok és a terroristák között. A harcokba angol repülőgépek is beavatkoztak. Végül is a terrorista csoportnak sikerült elmenekülnie, azonban 14 halottat hagyott a helyszínen. Az angolok vesztesége két ember, köztük egy őrnagy. Ezenkívül négy angol katona megsebesült.

Zsidó támadás a haifai arab negyedben?

Haifa, május 25. Öt arabot állítólag megsebesített egy zsidó csoport, amelynek tagjai autón robogtak végig az arab negyeden és abból több lövést adtak le. A gépkocsi hirszerint Jechiel Weizmann, a Cionista Szerve-

mi alapjait, amit tovább fogunk folytatni. A tragikus órában azonban még egyszer figyelmeztetni akarom a kormányt, hogy pozícióját Palesztinában nekünk köszönheti és hogy miattunk bízták meg a Palesztinai fölötti mandátummal. Pillanatig sem felejtem el, hogy Nagy-Britannia hódította meg Palesztinát, a morális jogot azonban, hogy Palesztinában lehessen, azért adták át Angliának, hogy segítségünkre legyen a zsidó nemzeti otthon újjáépítésében.

„A zsidókat elárulták“
A hatalmas tetszéssel fogadott beszéd után az elnöklő Selig Brodetski emelkedett szólásra és a következőket mondotta:

— A zsidókat elárulták. 1930-ban Sir John Simon, a Passfield-féle Fehér Könyv nyilvánosságára hozatala után felszólította a kormányt, hogy a hágai döntőbíróóság itékezzen fölötte. Ma én követelem, hogy a hágai nemzetközi döntőbíróóság mondjon ítéletet a mai angol kormány politikájáról. A mi ellenállásunk nem Anglia és nem az angol nép ellen, hanem egy bizonyos kormány politikája ellen irányul.

kellene helyet biztosítani nagyobb zsidó bevándorlás számára.

A „Daily Telegraph“ Palesztina gazdasági helyzete szempontjából vizsgálja a zsidó bevándorlás kérdését és úgy véli, hogy Angliának teljesítenie kell vállalt kötelezettségeit az emberi és földrajzi lehetőségek keretében.

A „Times“ rámutat arra, hogy a kormány nem volt hajlandó kizárni minden lehetőséget arra, hogy a jövőben föderatív alkotmány útján nyerjen megoldást a Palesztina-kérdés. A Szíria és Palesztina közötti föderáció lehetőségét mérlegelve, a lap megállapítja, hogy a francia kormány ellene van ezidőszerint az ilyenszerű megoldásnak, ami azonban nem jelenti azt, hogy őt, vagy tiz év múlva is ugyanilyen állápontra fog helyezkedni.

zet elnöke bátyjának a tulajdona volt. Több, mint negyven lövést adtak le az uccán. Szafedben az arabok támadták meg a zsidókat. Emberéletben nem esett kár.

Egy hegyi pásztor hasbalőtt egy kiránduló brassói fiatalembert

Brassó, május 25. Edwin Simon és Iuliu Mendel brassói fiatalemberek tegnap kirándultak a Postavaru hegyre virágot szedni. Egy nyáját legeltető pásztor felajánkozott, hogy néhány cigaretta ellenében olyan helyre vezeti őket, ahol szép virágokat lehet találni. Miután az utat megmutatta nekik, elváltak. Visszafelé jövet a fiatalemberek ismét találkoztak a pásztossal, aki szó nélkül revolvért rántott és hasbalötte Simont. Mendel a látványra elájult. Amikor magához tért, a pásztor eltűnt és örízetlenül hagyta nyáját. Mendel a közeli menedékházba sietett, ahonnan segítséget hozott és barátját a brassói kórházba szállíttatta. A nyomozást vezető csendőrök megállapították, hogy a pásztor Bran faluból való.

Select Mozgó

A francia filmek remeke!

Montecarloi ismeretlen

Ragyogó kiállítású, mozgalmas, minden jele netében izgalmas film, melynek cselekménye a COTE D'AZUR-on és NIZZA-ban játszódik le. Főszerepekben:

Dita Parlo, Albert Prejean, Jules Berry

NYFÜRDŐK króni-

ység, limfatoza és

éreg.

hajtó és vértisztító

ENHALÁLÁS, per-

fürdők, szénavas

N

ak megtegedése.

ndezett szobák.

LANESTI.

Jewish Relief Associa-

ó: Post Box No 47 on

h Floor, Dougal Road,

ervezt címe: HICEM

— Slovaqie.

ébként, hogy a szigeti

megsürgette illetéke-

ny megbízottjának a

közöltük — a Kan-

dollár tökevel rendel-

ek közül kell kiválasz-

adai kormány előírá-

ó főmegbízott most

a legközelebbi napok-

(K-an.)

AG

vezető-

mlák

a gyakorlatban azt

et követeltek a fel-

ek után is. A kérdé-

kozott az Aviatiak

tősége, amely dönté-

a számlában felszám-

után számlabélyeg

amlabélyegek illetéke-

a végösszeg irányadó,

felszámítása előtt

esetben — tényleg

ndök

latban

beérkezéséről szélő

aktári kiutaló jegye

történet átadásánál.

napi termelésről, idő-

aponként — restan-

s, mint a forgalmi

május 25.): Márka

38.45, dollár 444.—,

ek 11.7625, olasz lira

15.25, pengó 87.—,

oloty 83.75, belgas

zeti Bank

árifolyamai:

— 141.45—143.52

— 662.40—672.75

— 663.09—673.44

— 75.97—77.14

— 31.88—32.36

— 3.78—3.85

— 40.50—41.50

— 25—27

— 4.68—4.77

abadfoglalomba nos-

ramal lanyhábbak

a következő árfo-

adkvóta 1580—1620

— 1386—1400

— 987—991

sz.-kvóta 185

— 360

— 80.75

sz.-kvóta 9.34

— 50.—

— 58.50

— 67.00

UJ KELET Legújabb hírek

Gettóba zsufolják a berlini zsidókat

Berlin, május 25. A Havas távirati iroda jelenti: A német hatóságok továbbra is fenntartják, hogy nem áll szándékukban ismét gettókat létesíteni a zsidók részére. A cáfolat ellenére Berlin polgármestere ma törvényrendeletet irt alá a zsidó lakosság jövővendi helyzetét illetően. Ez a törvényrendelet kifejezetten megtiltja a zsidóknak, hogy a főváros főbb negyedeiben lakhassanak. Eltiltja a törvényrendelet a zsidókat továbbá attól, hogy a következő városrészekben telepedjenek le: Potsdamerstrasse, Luetzowplatz, Tiergarten, a követségek negyedében, a Hansa-negyedben, a moabiti nagyobb kazánnyák közelében, Berlin nyugati részében, valamint a Bayerischplatzon, amelyet nagyrészt zsidók laktak. Azokat a zsidókat, akik a fentemlített negyedekben laknak, felszólítják, hogy költözzenek zsidó tulajdonát képező házaikba. Ertesítették a zsidókat, hogy a közeljövőben kilakoltatják őket jelenlegi lakásaikból. Az említett városnegyedek háztulajdonosai június 10-ig bezárólag kötelesek benyújtani az illetékes hatóságokhoz azon zsidóknak névsorát, akik házaikban laknak. Ezt a rendeletet csütörtök reggel óta kiragasztották az összes hirdetőoszlopokra. A rendelet elleni kihágóknak pénz- és fogházbüntetést helyeznek kilátásba.

Kélszázhatvan mandátumért 845 jelölt küzd a magyarországi választásokon

Budapest, május 25. A pünkösdre kitűzött általános választásokon 260 mandátumért összesen 845 jelölt küzd. A 260 mandátum közül 125-nek lajstromos, 135-nek pedig egyéni választás útján dől el a sorsa. Öt mandátumot már eleve egybenyulag a kormánypárt kapott. A kormánypártnak egyébként 268 jelöltje van, ezek közül 125 lajstromos, 143 egyéni. Utána következik sorrendben a kisgazdapárt, amelynek 72 lajstromos és 82 egyéni jelöltje van. A Hubay-féle magyar nemzeti szocialista pártnak összesen 115 jelöltje van, akik közül 55 lajstromos, és 60 egyéni. A szociáldemokrata párt 56 jelöltje közül 49 lajstromos és hét egyéni.

A munkáspárti jelölt győzött egy angliai pótválasztáson

London, május 25. Kenningtonban (Kent grófság) pótválasztás volt, amelyen a munkáspárti jelölt 3596 szavazattal többséget szerzett a konzervatívval szemben. Az utolsó választáson a konzervatív jelöltek 545 szavazattal győztek.

TURISZTIKA

A nagyváradi Makkabi turistaszakosztálya kétnapos turát indít május 28 és 29-én Bihar legszebb helyeire a következő programmal: Indulás vasárnap reggel 4 órakor: Plaiu, Poieni csucs, Szamos-bazár, Padis (éjjeli alvás az erdész-házban), másnap reggel tovább Ponor, Csodavár, utána Pietrosa, ahonnan autóval vissza, Nagyváradra érkezés este 11 órakor. Részvételi díj tagoknak 150, vendégének 170 lej. Jelentkezés a kis Japortban.

A brassói Ivria turistaszakosztálya folyó hó 28-án, vasárnap kedvező idő esetén a következő kirándulásokat rendezi: 1. Gyakorlottabb turisták részére Bucsegire: Busteni—Schiel-ház—Pesterea—Padina—Bolboci—Scropoasa tó—Dobresti villanytelep—Sinaia utirányal. A kirándulás kétnapos és találkozás a nagyállomáson vasárnap reggel 6 órakor. Összköltség 250 lej. Vezető: Weisz László.

2. Kezdő turisták részére egynapos kirándulás Sinaia—Stana Regala utirányal. Találkozás vasárnap reggel 6 órakor a nagyállomáson. Összköltség 70 lej. Vezető: Singer Árpád. A multheti kirándulás igen jól sikerült, 19-en vettek részt. A kirándulás programszerien folyt le, cca 35 km-t tettek meg gyalog a résztvevők.

A kolozsvári Haggibbor f. hó 28—29-én autós kirándulást rendez a Vledeasara. Jelentkezni délután 3—4-ig a Haggibbor helyiségében.

ZORRO az Ostoros ember

ZORRO a vadnyugat banditáinak réme
ZORRO ezer ellenséggel viv élet-halálharcot
ZORRO mindenütt, ahol veszély van
ZORRO a gangszterek rettegetti ellenfele
ZORRO a hegyek királya, asszonyok bálványá
ZORRO minden idők leghatalmasabb kalandorillmje
ZORRO a Thalia Mezgó pünkösdi ajándéka
ZORRO diadalmas premierje csütörtökön volt
ZORROT mindenkinek látni kell!

A német sajtó „illő választ” ígér az angol-orosz meg egyezésre

Mit tartalmaz a ma átnyújtott angol áthidaló javaslat

Berlin, május 25. Hivatalos német közlemény szerint Berlin politikai körében hangsúlyozzák, hogy a franciáknak és az angoloknak a szovjettel mindenáron való megegyezésre irányuló kísérletei azt bizonyítják, hogy a nyugati hatalmak elvetik a a tengelyhatalmak utolsó hozzájuk intézett felhívását, hogy barátságosan rendezzék az európai kérdéseket. Ha Angliában és Franciaországban új és hathatósabb metodusok alkalmazásáról beszélnek, úgy ez csak a bekerítési politika újabb megerősítését képezi. Ki kell hangsúlyozni tehát — mondja a német közlemény, hogy a nyugat-európai országok nem hajlandók közreműködni komolyan a béke kérdésének megoldásában. A nyugati hatalmak magatartása teszi tehát feszültté a helyzetet. A totális államok nem késlekednek annak rendje és módja szerint válaszolni erre az új bekerítési kezdeményezésre.

London, május 25. A Reuter ügynökség diplomáciai tudósítója szerint az angol kormány által a szovjethoz ma továbbított va-

laszjegyzék a következő három pontot tartalmazza:

1. Kölcsönös segélynyújtási szerződés megkötése, amely Anglia, Franciaország és a szovjet egyike ellen irányuló közvetlen támadás esetén lépne életbe. Az egyezmény megkötése előtt a három ország nyilatkozni fog e támadás fenyegető veszélyéről.
  2. Ha e három ország által garantált államok valamelyikét támadás érné, a három ország azonnal tanácskozik egymással és megteszik a szükséges intézkedéseket. Hogy mely országokra vonatkozna ez a kölcsönös garancia, az még vita tárgyát képezi. A paktum mindenesetre csak akkor kerülne alkalmazásra, ha a megtámadott ország maga is védekezne.
  3. A három nagyhatalom vezérkarai tanácskozására ülnek össze, hogy támadás esete a leghathatósabb együttműködést biztosítsák szárazon, vizen és a levegőben.
- A Reuter diplomáciai szerkesztője szerint az angol javaslatok nem felelnek meg ugyan maradéktalanul az eredeti orosz tervnek, de minden európai támadás esetére fedezetet nyújtana.

Megmentették a „Squalus” nevű elsüllyedt amerikai tengeralattjáró tengerészeinek legnagyobb részét

Nagy sikerként könyvelik el a hajólőröttek megmentését

London, május 25. Az egész világ érdeklődése feszült figyelemmel kísérte az elsüllyedt Squalus tengeralattjáróknak sorsát. A portsmouthi tengerészeti hatóságok értesülése szerint a Scalez-sziget közelében elsüllyedt „Squalus” amerikai tengeralattjáró legénységének megmentése lázas erővel halad előre. A tengeralattjáró tegnap indult próbautjára. Öt tiszttel és ötveneg tengerésszel a buvárhajón tartózkodott annak a gépgyárnak négy tisztviselője is, amelynek műhelyéből a tengeralattjáró kikerült, valamint a tengerészeti minisztériumnak egy tisztje.

A tengeralattjáró 12 óra 30 perckor süllyedt el, mert az alámerülés alkalmával egy szelepet nyitva felejtettek és a tenger viz a gépházba behatolva, megbénította az összes gépek működését. A 70 méter mélységbe került buvárhajó segélyt kérő bolyát bocsátott fel a víz színére. A tenger színére a bolyából felszálló vörös füstre lett figyelmes egy másik buvárhajó, amely pár percig a bolyában levő telefonvezeték útján érintkezésbe is lépett az elsüllyedt hajó legénységével, de ez az összeköttetés rövid idő múlva megszakadt és ezután már csak a helyszínre érkezett haditengerészeti egységeknek a mélybe leszállott buvárhajó érintkezhetek kopogtatási jelekkel a buvárhajó legénységével.

Az Egyesült Államoknak öt különleges

buvárhajóval van elsüllyedt tengeralattjárók legénységének megmentésére. Az öt buvárhajó közül már kettő a helyszínre érkezett. Repülőgépen megérkeztek Amerika legkiválóbb buvárhajói, akik azonnal megkezdtek a mentési munkálatokat. A helyszínre érkezett Momsen, a buvárhajó felalálója is és az ő vezetése alatt a mélyre bocsátott buvárhajó az első alkalommal hét embert hozott felszínre az acélkoporsóból. A hét megmentett ember között volt egy hadnagy és a hadügyminisztériumnak egy tisztviselője. A második lemerülés alkalmával kilenc, a harmadik lemerülés alkalmával szintén kilenc embert mentettek meg, úgyhogy a megmentett tengerészek száma már 25. Tegnap az esti órákban negyedszer is alámerült a buvárhajó és valószínűleg ezután is sikerrel fog működni. A munkálatok szüntelenül folynak. Az először felszínre hozott Nicols tengerészhadnagy elmondotta, hogy a buvárhajó hátsó részében tartózkodó Retten tengerésztisztet és huszonhat társát a benyomuló víztömeg megfojtotta, mert kopogtatásaikra nem adtak semmi jelt. Amikor őt a buvárhajóról kimentették, a hajónak abban a részében 16 tengerész még élt. A szerencsétlenség színhelyén tartózkodó Colt tengernagy is huszonegy hajóval.

Újabb portsmouthi jelentés szerint a mentőharagot szerdán este negyedszer is

lebocsátották, hogy a Squalus utolsó matrózát kimentették. 45 méter mélységben a haragot tartó kábel összecsavarodott, amelyet sikerült kijavítani. Azonnal buvárok mentek le kijavítására. A mentési munkálatok folyamatban vannak. Csütörtök hajnalban a megmentettek száma 33-ra emelkedett.

Portsmouthi jelentés szerint a Squalus parancsnoka volt az utolsó, aki elhagyta az elsüllyedt tengeralattjáró fedélzetét. Társaival együtt kórházba szállították. Több matróz állapota rendkívül súlyos.

Mint Londonból jelentik, tengerészeti szakértők körében nagy sikernek tekintik az angol hajózás számára a Squalus hajótöröttjeinek megmentését. A mentőharagot első ízben alkalmazták: még pedig teljes sikerrel.

Több mint százezren iratkoztak fel Bukarestben a választói névjegyzékbe

Bucuresti, május 25. A választói névjegyzékek összeírása megtörtént az egész ország területén. A fővárosban százegyszer 218 a választói névjegyzékbe feliratkoztak száma. Bucarestben, valamint az analfabétáknak és azoknak a száma, akik nem tudták igazolni foglalkozásukat. Június elsején, a választások napján, a bíróságok nem működnek. A belügyminisztériumba ma futnak be az összeírások eredményei az egész ország területéről.

Bucuresti, május 25. A városházakon és a bíróságokon, valamint a választókerületekben ma ragasztják ki a képviselőházi és szenátusi jelöltek választási manifestumait. A manifestumok egységes formátumúak és maximum száz szóból állhatnak.

Német konfliktus a nemzetközi postakongresszuson

Buenos Aires, május 25. (Rador). A nemzetközi postakongresszuson a német delegáció az utolsó pillanatban megtagadta a kidolgozott egyezmény aláírását arra való hivatkozással, hogy az aláíró államok között szerepel Csehszlovákia is. Olaszország és Magyarország szolidaritást vállaltak a német kiküldöttekkel. Escobar, a kongresszus elnöke kijelentette, hogy a német állásfoglalásnak nincsen jelentősége, mert a postaszövetség rendszabályai értelmében Németországról az egyezményt 1940 végéig aláírni. A német eljárás meglepte a kiküldötteket, mert a német delegátusok az utolsó pillanatig semmi kifogást sem emeltek a csehszlovák megbízottak jelenléte ellen.

Ma nyílik meg Berlinben a román propaganda-kiállítás

Newyork, május 25. (Rador). A nemzetközi kiállítás sordán nyitották meg a francia csarnokot. La Guardia, Newyork polgármestere ez alkalommal mondott beszédét így fejezte be: „Amíg Franciaország és Amerika élni fognak, a szabadság nem fog eltűnni a földről.”

— Anglia—Románia 2:0 (1:0). Bucarestben, negyvenezer néző előtt játszották a válogatott labdarugómérkőzést. A román csapat játéka nagy balszerencse kísérte: legjobb játékos, Bürger, az első percekben olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy végig csak asszisztált. Így az eredmény Románia számára hízog. A legjobb angol tizenegyet ellen ez a román csapat játszott: Pavlovics—Bürger—Stæra, Vintila—Juhász—Demetrovics, Orza—Ploesteanu—Bodola—Reiter—Dobay. A végig élvezetes játékot a belga Langenus vezette, Schneider (lengyel) és Popovics (jugoszláv) segítették a vezetésben.

Lápunk mai száma az ünnep miatt csak négy oldalon jelenhetett meg.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó R. T. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop 16. Telefon: 18-80.

BUN DE IMPRIMAT

EXTRA POSTA
 PÉNTEK 1939. MÁJUS 26.
 No. 30523/1939

18. Telefon: 18-80
 Havonta 110, négy
 évre 600, egész
 évre: 7200
 Hirdetésárak
 „UJ KELET”
 banati zsebkönyv
 a. Cikkek: 4
 törzár megjelölés

Ernst Tall
 A nemzetközi s
 ban csak egy nap
 a költőnek, az en
 tett német zsidón
 Amerikában felak
 dik egy karrier 19
 detén annyira má

A háboruban fr
 németországi forr
 zére a rövid élet
 nak, amely szerep
 kapott. Felét a b
 amesztia elenged
 világá terjedt ir
 világ csaknem va
 szották, versét m
 ditották, nemcsak
 gati progresszív s
 volt.

A Hitler rezsin
 évei a népszerűsége
 napjaiban teltek a
 Pen-kongresszusna
 nája. Am későbbi
 törvényei szerint
 tisztség és lelki ere
 réből és megfoszt
 jától egyre keves
 meghívást és egy
 publicistát. Időeg
 lyongott a világgy
 visszaforduljon gy
 miségből való kit
 mává váltása át
 teljenek tartott é
 akárcsak sorstárs
 ezeltől ért utól u
 sors.

Balfout és
 Schalom Asch r
 nélkül nincs érte
 tünknek. Költő
 tükus. Nálunk, zsidó
 oly könnyű dolog
 politikustól, a pol
 A cionizmus is
 azután lett politik
 pályafutása is kö

1906-ban történt
 hive volt a Zsidó
 sehogysém tudta
 el a zsidók Angli

— Meg kell va
 Balfour Weizman
 álláspontját. A z
 ban oly súlyos —
 felépíteni nemzeti
 kodnak annyira E
 — Képzeltje el —
 önnék felajánlan
 Elfogadná?
 — Jó, jó, de lő
 — London az ör
 volt, amikor Lond
 volt, legfeljebb ne
 kolonizálásához ne
 van szükség és a
 köti a zsidó népe

1922 július 26-án
 mondotta a Néps
 — Egyetlen E
 hogy nem volt o
 ottfont adni a s
 népnek, mint Pak
 Nem csoda teh
 konzervatív párt
 védte meg Chá
 Fehér Könyvről s
 mondotta, hogy a
 dóknak tett ígér

Chamberlain m
 Churchill ezeket
 Joseph Chamber
 Ugandát ajánlta
 Chamberlain is, u
 bennindokt Pale
 fáradozók, hogy v
 De már Balfour